

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MERLENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevélvár (városzás,
földszint 7. sz. ide küldendő
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendő
az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A jövő villamos vasutja.

Régi óhajtott képe a helyi érdekű vasutnak villamos erőre való berendezése. A nagyfontosságú kérdés helyes és a városi tanácsnak állandó gondját képezi már évek óta, most pedig, hogy a villamos telep felépült, kettőzött buzgalommal fáradozik ezen modern intézmény megtestesítésén. A helyi vasut ugyanis a debreczeni forgalmat nem tudja egy lebonjolítani, hogy panaszok ne merülneek fel ellene és bár az igazgatóság igyekszik a meglévő állapotokon segíteni, berendezésének elégtelensége miatt nem tud megfelelni az üzem vezetésében a legmérsékeltbb kívánalmaknak sem.

A jog- és pénzügyi bizottság e héten foglalkozott ezen kérdéssel, mely trant nagy érdeklődés mutatkozott, mivel a bizottság tagjai a szokottal nagyobb számban gyűltek össze. Az ülésen *Vecsey Imre* főjegyző elnökelt. Az ülésen jelen voltak: *Kovács József* polgármester, *Magoss György* dr. tiszti főjegyző, *Vargha Elemér* dr. tanácsnok, *Acad Géza* főmérnök, *Márk Endre*, *Szilágyi Imre*, *Fejér Ferenc* dr., ifj. *Schwarz Vilmos*, *Csanak József*, *Debreczeni Jenő*, *Freund Jenő* dr., *Tüdös János* dr., *Kenday Gyula* dr., *Roncsik Lajos* főszámvívő, *Poroszlay László*, *Richl Antal*, *Kardos László*, fenyéri *Zádor Lajos*, *Lödekovits Márton* dr., *Kernhoffer József*, *Degenfeld József* gróf és *Tóth Emil* dr. jegyző.

Az ülés megnyitása után *Vecsey Imre* főjegyző előterjesztette, hogy az ülés egyedüli tárgya: a helyi vasutnak villamossá való átalakítása. Míután pedig az ezen ügyre vonatkozó összes iratokat nyomtatásban megkapták a bizottsági tagok, felkérte a bizottság tagjait, hogy nézetüket és véleményüket szíveskedjenek előadni.

Magoss György dr. tiszti főjegyző elmondja, hogy a helyi vasut társaság számítása szerint a városnak egy millió koronával kellene az átalakításhoz hozzájárulni, amelynek ellendben megfelelő törzsrészevnyekhez jutna. Az a kérdés most már, hogy a város belemeget-e egy ilyen nagyszögű befektetésbe.

Fejér Ferenc dr. tulságosnak tartja a helyi vasut óhajtását. Felémli, hogy Nagyvárad nem adott semmit a villamos vasutra. Ezért tehát radikális megoldást kíván, nevezetesen azt, hogy a város színtesse be a helyi vasutal a további tárgyalásokat és önére jébből hozza létre a villamos vasutat. A szerződés értelmében ugyanis a városnak joga van azon utvonalon, melyeken a helyi vasutnak nincsenek sínparjai, villamos vonatot létesíteni. Nézete szerint a helyi vasut kívánása óriási terhet róna a városra, melyet most, midőn annyit létesíteni valónk van, nem szabad saját jól felfogott érdekünkben figyelmen kívül hagyni.

Márk Endre halasztást lát a *Fejér Ferenc* indítványában, már pedig itt gyorsan kell cselekedni, mivel a mostani közlekedés nem felel meg a kívánalmaknak. Meg kell kísérlni min-

den lehetót a békés megoldásra, melyet úgy vél elérni, hogy a bizottság küldjön ki négy-öt tagot kebeléből, akit a tanács kiküldöttével és a helyi vasut képviselével tárgyaljanak ezen kérdésben.

Ugyanilyen nézetben van *Szilágyi Imre* is.

Acad Géza főmérnök városrendezési tekintetből a házi-kezelés mellett van, mert tulajmagasnak tartja a helyi vasut ajánlatában foglalt kívánásokat. Elmondja részletesen, hogy Nagyvárad nemhogy semmivel sem járult a villamos vasut kiépítéséhez, ellenkezéleg a társaság 270.000 koronát fizetett a városnak és 32 éven keresztül évi 10.000 koronát fog fizetni a házipénztárnak. A villamos vonalakat 1.600.000 koronáért fel lehet építeni, azt házi kezelésbe venni. Meggyőződen vitatja, hogy a villamos vonalakkal meglehet közelíteni egy a vasuti állomást, mint a nagyerdőt.

Freund Jenő dr. azon nézőpontot kívánja tekinteni, mely a városra nézve előnyös.

Márk Endre szerint, tekintettel arra, hogy a helyi vasut üzemengedélye még harmincegy évig tart, holt tőke volna az az összeg, melyet a villamos üzembe fektetne. Egy jogismerő ember sem vállalhatja azt a felelősséget, hogy a létező vonalakon kívül más vonalat építsen ki. Ennek folytán azt javasolja, hogy küldje ki a bizottság *Szilágyi Imrét*, *Tüdös János* dr.-t, *Poroszlay Lászlót*, *Fejér Ferenc* dr.-t és *Kernhoffer Józsefet*, hogy lépjenek összeköttetésbe a tanács tagjaival záros határidőn belül egy javaslat megtételére.

Tüdös János dr. szerint nem volna gazdaságilag helyes, ha a város konkurrens vállalatot létesítené. Sokkal nagyobb tennivalói is vannak a városnak. Éppen azért a *Fejér Ferenc* dr. indítványa csakis az esetben állhat meg, ha békés megoldást nem lehetne találni. Határozati javaslatot terjeszt be tehát, mely így hangzik:

A jog- és pénzügyi bizottság kimondja, hogy a beterveztett tervezeteket jelen alakjában elfogadhatóknak nem tartja ugyan, de a Nagyvárad várossal érvényben levő szerződésben lefektetett elvek alapján a helyi vasutal kötendő szerződés tárgyalás alá vételét kívánatosnak tartja és a tárgyalás lefolytatására öt tagot küld azzal, hogy a kiküldöttek a városi tanács öt tagjával egyetértőleg a helyi vasut kiküldöttével a helyi torgalomnak villamossá átalakítása iránt részletes szerződési tervezeteket dolgozzanak ki és a városi tanácsnak 45 nap alatt tegeyenek eljárásuk eredményéről jelentést.

A bizottság a javaslatot elfogadta és a maga kebeléből kiküldte *Szilágyi Imrét*, *Tüdös János* drt., *Poroszlay Lászlót*, *Fejér Ferenc* drt. és *Kernhoffer Józsefet*, ezek után elnök az ülést berokszette.

Magunk részéről már most jelezzük, hogy a helyi vasut kívánását a város nem teljesítheti. Anyagi erőnk minden oldalról igénybe van véve és ilyen óriási áldozatot nem hozhatunk anyagi romlásunk nélkül. Egy egész sereg, régen előkésztett úgy vár megoldásra, nem szabad tehát

belevinni a várost olyan kiadásokba, amelyek veszélyeztetnék pénzügyi helyzetének egyensúlyát.

A városok háztartásának rendezése.

Írta: **Valbaom Frigyes**, Segesvár r. t. város polgármestere.

Az új városi törvény és az ezen törvénynevel szoros kapcsolatban álló kérdésekre nézve ezuttal nem szándékozom kitérjésködni, hiszen e tekintetben nézeteltérések nem lehetnek. Alig lesz városi tisztviselő vagy a városát önzetlenül szerető polgár, aki nem volna meggyőződve arról, hogy a városi önkormányzati jog biztosítása és kiterjesztése, a városi tisztviselők minősítésének megállapítása, megfelelő fegyelmi szabályok alkotása és a városi tisztviselők fizetéseinek, valamint nyugdíjviszonyainak rendezése kivétel nélkül olyan kérdések, melyeknek sürgős tárgyalása többé nem halasztható el és melyeknek sikeres megoldásától a városok egész jövője és fejlődése függ.

Annál több szó fér — nézetem szerint — a városok háztartásának állami hozzájárulással való rendezéséhez. Elismerem, hogy ezen kérdés igazságos megoldása rendkívül nagy nehézségekkel jár, mert nem lehet rossz néven venni, hogy az egyes városok kedvezőtlen anyagi viszonyaikra való tekintettel olyan hozzájárulási-külsőt öhajtanak, mely részükre lehetőleg nagy állami hozzájárulást biztosít. A jelentékenyebb lélekszámmal bíró városok az egyedüli igazságos külsőnek a lélekszámot tekintik, míg a magas pótdadóval megáldott városok az igazságos külsőt kizárólag a pótdadó magasságában látják. En sem az egyik, sem a másik kulcsban nem találom igazságot.

A városok az államtól nem kérnek és nem kérhetnek segílyt vagy alamizsnát, hanem kártalanítási igényeket emelnek teljes jogosultsággal azon teendő fejében, melyeket az áthárított hatáskörben kizárólag az állam érdekében teljesítenek. Ha pedig nem segílyről, hanem kártalanításról van szó, az állami hozzájárulás mervéi nem lehet sem a lakosság számától, sem a városi pótdadó magasságától függővé tenni, hanem ezen hozzájárulást olyképpen kell megállapítani, hogy az lényegesen kártalanítás legyen, vagyis teljes mértékben megfelelően azon kiadásoknak, melyekkel a város kizárólag az állam érdekében van megterhelve. Az állami hozzájárulás ilyen megállapítása semmi akadályokba nem ütközik, a kiszámítás nagyon biztos, egyszerű és kizárja azon aránytalanságokat és igazságtalanságokat, melyek minden felosztási kulccsal elválaszthatatlanul járnak.

Az ezideig említett felosztási kulcsok közül pedig a legrosszabbnak és legigazságtalanabbnak a pótdadó kulcsot tartom, mert egyfelől a magas pótdadó nem mindig a város szegénységének a következménye, másfelől a pótdadó nem nyújt tisztá és megbízható képét a városi lakosság valódi terheiről.

Megtörténhet ugyanis, hogy a szegénybéli város hasznót hajtó vállalatokat (villamos telepet, vízvezetékét, vasutat, jéggyárat stb.) létesített és

helyes, céltudatos gazdálkodás útján a pótdadót jelentékenyen leszállította, míg a sokkal gazdagabb város a háztartásban mutatkozó egész hiányt pótdadóval fedezi. Az ilyen várost magasabb pótdadója révén magasabb állami támogatásban részesíteni annyit jelentene, hogy nálunk a tevékenység, a munka büntetésben, a visszamaradottság és közömbösség pedig jutalomban részesül.

Ismerek várost, hol a polgárok nagy pótdadót fizetnek, de sokkal kedvezőbb helyzetben vannak egy más kisebb pótdadót szedő város polgárainál, mert az ott elhelyezett nagyszámu katonai és polgári intézmények a polgárságnak oly jelentékeny anyagi előnyöket nyújtanak, hogy a magasabb pótdadó szerepét nem játszik.

Ismerek várost, hol mindenféle díjakkal és vámokkal (behozatali díjak, vagyonátruházási díjak, gyalogjáró díjak, hidvám, kövezetvám stb.) a pótdadó leszállítása sikerült, míg más város helyesebbnek tartja a hiány fedezéséről kizárólag pótdadó kivételén útján gondoskodni, tehát nagyobb pótdadót fizet, de azért tényleg nem visel nagyobb terheket.

Ismerek várost, hol az összes tanügyi kiadásokat nem a város, hanem a hitfelekezet fedezi és e célra a hitfelekezetibeliek jelentékeny egyházi pótdadót fizetnek, tehát a polgárság ugyan csekélyebb városi pótdadóval van megterhelve, mint annak a városnak a polgársága, hol ezen kiadások is a városi pótdadó terhére esnek, de azért mégis egyforma, sőt esetleg nagyobb terheket visel.

Visszatérve az állami hozzájárulás miképeni megállapításához, utóbb is hangsúlyozom, hogy a hozzájárulás nem segíly vagy dotáció, hanem kártalanítási legyen. A kártalanítási összeg mikénti fedezésével bővebben foglalkozni nem tartom szükségesnek, ez nézetem szerint kizárólag állami feladat. A fődolog minden esetre az, hogy a kártalanítás igazságosan megállapíttassék és törvény által oly módon biztosíttassék, hogy a városoktól semmi körülmények között elvonható ne legyen. A kártalanítási észme ellen felmerülhet talán azon észrevétel, hogy egyes nagyon szegény városok a nyerendő összeggel nem lesznek képesek háztartásukat rendbe hozni. Nem hiszem, hogy ilyen eset előfordulna, de ha előfordul, abban csakis annak bizonyítékát látásom, hogy az ilyen város egyáltalán képtelen azon fontos feladatokat teljesíteni, melyeknek teljesítését minden életre való várostól feltétlenül követelni kell. Csakis életképes városnak van létjogosultsága!

Tető alatt.

Ismár a főrendi ház is letárgyalta és elfogadta az adójavaslatokat. Wekerle gondos, nagy alkotásai tehát tető alá jutottak. A szentesítés és a kihirdetés alkotmányos kötelek, de csak formások. Az adóreform életbeleptetése idő kérdése.

Régi adótörvényeink — jól mondja a képviselőház pénzügyi bizottságának jelentése — egyszerű rendszer nélkül lettek megalkotva, majdnem kizárólag az állami pénzügyeinek pillanatnyi szükség-

ségeihez mérve. Az egyes adónemek aránytalanként voltak összhangzásba hozva s nem volt olyan adónék, melynek a többiek között levo aránytalanságok kiegyenlítése lett volna a rendeltetése.

Voltak továbbá adónemeink, melyek határozottan az igazságtalanság magvait hordták magukban és súlyos terhekkel éppen a kis emberekre, a legszegényebb néposztályokra nehezdedtek.

Wekerle már régen felsmerte mai adórendszerünk tarthatatlanságát és egyik nagy céljál tűzte ki egyenesadórendszerünknek gyökeres átalakítását, egészségesebb és igazságosabb alapokra való helyezését.

Számolnia kellett első sorban az állambházatartás nehéz helyzetével, mely idők során a közgazdasági és kulturális szükségletek rohamos emelkedése folytán a kiadások tömegével lett terhelve. Számba kellett vennie továbbá, hogy adózatátunk, amennyire csak hazai viszonyaink megengedik, hozzásimuljon a művelt államok modern adórendszeréhez. Szóval minden irányban biztos alapokra kellett fektetnie a magyar adóreformot. Mely törekvésnek előfeltételét képezte a számítások alapjául szolgáló statisztikai adatok összegyűjtése.

Az adóreform a közönség zsebét érinti. Ez az oka, hogy azt minden államban bizonyos félszszel és nyugtalankodással fogadják. Ez a bizalmatlanság és nyugtalanság nálunk még fokozottabb mértékben jelentkezett, aminek az a kézenfekvő magyarázata, hogy Magyarországon sok emberőlön át idegen kormányok nevében és idegen érdekek számára szedték az adókat s emiatt következtében az egészséges adóérköles, a megfelelő adózás állampolgári kötelességének átérzése ki nem fejlődhetett. Sajnos, így ebbe a nyugtalanságba belevetített a társadalom különböző osztályainak egymással ellentétbe helyezése, egymásra való féltékenykedése is. Még sajnálatraemléltőbb jelenség volt, hogy egyes faktörök az adóreformot politikai igazításokra használták fel, azzal hitgetve magukat, hogy ha kiméletlenül lámadják az adójavaslatokat, sikerül ezzel Wekerlét és vele a nemzeti kormányt megbuktatni. Súlyos csapásokkal mérték közbe-közbe a pénzügyi bizottságra is, felelősséggel, lelkiismeretlenséggel és részrehajlással vádolva meg ezt a nagy és gondos munkát végzett testületet.

Január 20-án kétés és súlyos viszonyok mellett indult meg a képviselőházban az adójavaslatok tárgyalása. Az általános vitában egyes képviselők óráig tartó beszédekben lámadták, boncolták kritizálták azokat és a módosítások egész özönével állottak elő. A részleteknél is sok volt a szó, sok volt a módosítási javaslat.

És Wekerle állta a hárcot és lelkesen, körömszakadásig védte alkotásának alapfalait, fentartó szloppalt. Másrésztől azonban koncilians volt a legnagyobb mértékben. Hozzájárult minden elfogadható módosításhoz, nem nézve arra, hogy az mely oldalról jön. Tudatában annak, hogy a mérv makkaszkodás nem tartozik az államterfui erények közé, maga javasolt számos változtatást. Sőt nem csinált abból se tárcakérdést, hogy a Ház

néhány módosítást az ő ellenzése dacára szavazott meg.

Nagy várakozással nézünk az adóreform végrehajtása elé, annál is inkább, mert Wekerle odanyilatkozott, hogy több aggodalomnak eloszlatásáról a végrehajtási utasításban kíván gondoskodni. Így többek között intézkedni fog arról, hogy a jövedelmi alapok kikülatása mentes legyen az adózó közönség kiméletlen zaklatásától.

Azt halljuk, hogy az új adó törvények végrehajtása céljából a pénzügyminisztériumban már a közel jövőben egy új főosztály fog szerveztetni, amelybe más tisztviselőkön kívül bé lesznek osztva ama kipróbált munkeserők, akik a statisztikai adatok összegyűjtésével s feldolgozásával, továbbá a törvényjavaslatok előkészítésével eddig megbizva voltak. Magunk részéről ezt a rendelkezést csak helyeseljük, mert az adóreformot a gyakorlati életbe bevinni leginkább azok hivatvák, akik azt megalkotni segítettek s annak előzményeit is hegyről-tövirre ismerik.

Még egyet!

Az új adó törvények az ország egész közönségét érdeklik és érintik. Ezért szükségesnek tartjuk, hogy azok a társadalom minden rétegére nézve hozzáférhetőkké tétessenek. A hivatalos törvénytartó füzeti, vagy kötetei, valamint a könyvpiacra megjelenő kommentározott szakkönyvek drágák. Ezeket kevés embernek van módjában megszerezni. Kérjük emelhogya és pedig a közérdek nevében kérjük a pénzügyminisztert, hogy az egyes adó törvényeket életbe léptetésük előtt népies, olcsó, néhány állérbe került füzetekben nyomassa ki és bocsássa piacra, hogy a kisemberek is megszerezhessék, megolvashassák, általunhassák azokat.

Különben őszintén kívánjuk, hogy az új adórendszer az adók emelése nélkül elérje hármas célját, a meglévő aránytalanságok megszüntetését, a kisemberek kiméletét és az adók egy részének a gazdaságilag erősebb vállakra való áthárítását.

Hírek.

— **Polgármesterek kitüntetése.** Ő Felsége Lázár György dr. szegedi polgármesternek a m. kir. udvari tanácsosi és Sramkó Andor dr. breznóbányai polgármesternek pedig a királyi tanácsosi cím adományozta.

— **Értesítés.** Értesitem a törvényhatósági bizottsági tag urat, hogy legközelebb tartandó közgyűlésükön névszerinti szavazással hozandó határozathozatal végett a városi tanács által beterjesztve leendő az öv. Krasznai Mátýásné tulajdonát képező Hadházi ut. 11. sorszámú házastelekek a város részére megszerzése (névszerinti szavazás első ízben). Debreczen, 1909 március 16-án. *Kovács József*, polgármester.

— **Juhok legeltetése.** A városi tanács a gazdasági intézőbizottság azon határozatát, mely szerint a juhoknak a hortóbagyi legelőre való kihajtatására a f. évb. március hó 18-ik napját jelöli ki, jóváhagyólag tudomásul veszi s elrendeli, hogy a hajtócedulák március hó 16-tól kiadassanak. Miről a város közönsége a hírlapok útján, a számvevőség pe-

